

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 281/2020-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa družstva ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo, Tvrdošín, IČO 00 191 175, zastúpeného advokátom Mgr. Igorom Paliderom, Klinec II. 215, Zubrohlava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10 Co 90/2016 z 29. septembra 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 150/2018 zo 16. júla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť družstva ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo, **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. októbra 2019 doručená ústavná sťažnosť družstva ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo, Tvrdošín,

IČO 00 191 175 (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co 90/2016 z 29. septembra 2016 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 150/2018 zo 16. júla 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ (žalobca) sa žalobou podanou Okresnému súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) 14. apríla 2015 domáhal proti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný v 1. rade“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný v 2. rade“ alebo spolu aj „žalovaní“) určenia, že darovacia zmluva uzavretá 14. júla 2012 medzi žalovaným v 2. rade ako darcom a žalovaným v 1. rade ako obdarovaným, ktorej predmetom bolo darovanie pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] v spoluvlastníckom podiele 1/2 (ďalej len „darovacia zmluva“), ktorej vklad do katastra nehnuteľností bol povolený 14. augusta 2012 bývalou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], je neplatná. Sťažovateľ s poukazom na to, že žalovaní nie sú blízkymi osobami v zmysle § 116 a 117 Občianskeho zákonníka, v žalobe namietal, že mu žalovaný v 2. rade neponúkol svoj spoluvlastnícky podiel na pozemkoch na predaj v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka, hoci oň má dlhodobý záujem, pretože na týchto pozemkoch je postavená maštaľ. Žalovaní sa v konaní bránili tým, že k porušeniu predkupného práva nemohlo dôjsť, keďže išlo o bezodplatný prevod a aplikácia princípov predkupného práva na takýto prevod by znamenala darovať pozemok niekomu, koho darca obdarovať nechce.

3. Okresný súd, stotožňujúc sa so záverom obsiahnutým v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 102/2005 z 25. októbra 2005 (R 57/2006), rozsudkom č. k. 5 C 117/2015-57 z 9. novembra 2015 určil, že darovacia zmluva je neplatná, keďže predkupné právo podielového spoluvlastníka sa uplatňuje aj pri prevode spoluvlastníckeho podielu na základe darovacej zmluvy.

4. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podali žalovaní odvolanie, v ktorom namietli nesplnenie zákonných predpokladov pre možnosť vyhovieť určovacej žalobe,

a opierajúc sa o závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 2408/2007 z 20. októbra 2008 opätovne vyslovili názor, že predkupné právo náleží spoluvlastníkovi iba v prípade predaja podielu.

5. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu sťažovateľa o určenie, že darovacia zmluva je neplatná, zamietol pre neexistenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorý predstavuje podmienku *sine qua non* vyhovenia určovacej žalobe. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd uviedol, že pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu v konaní o určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu pre porušenie zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka (vecnej povahy) ide o posúdenie, či je podaná žaloba vhodným procesným nástrojom ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či len zbytočne nevyvoláva súdne konanie, po ktorom musí nasledovať ďalšie súdne konanie. Právna úprava umožňuje podielovému spoluvlastníkovi, ktorého predkupné právo nebolo rešpektované, uplatňovať tri (navzájom sa vylučujúce) typy nárokov: domáhať sa určenia (relatívnej) neplatnosti právneho úkonu, domáhať sa prevodu scudzeného podielu od nadobúdateľa alebo stav akceptovať a ponechať si predkupné právo voči nadobúdateľovi, pričom každý z týchto nárokov sleduje iný cieľ. Motívom prvého nároku je navrátenie vecí do pôvodného stavu, t. j. do vlastníctva pôvodného spoluvlastníka, cieľom druhého nároku je získanie spoluvlastníckeho podielu navrhovateľom, tretí motív nepredpokladá aktívne konanie podielového spoluvlastníka. Pokiaľ podielový spoluvlastník neponúkne alternatívne riešenie, kto by mal na miesto povinného nastúpiť, nemožno vyhovieť návrhu na rozhodnutie súdu určovacím výrokom. Nemožno totiž na povinnom spravodlivo požadovať, aby v spoluvlastníckom vzťahu zotrval, ani nemožno vynucovať zdržanie sa prevodu spoluvlastníckeho podielu z dôvodu zasahovania do jednej zo základných zložiek vlastníctva (spoluvlastníctva), a to práva s vecou (podielom) nakladať. Podľa názoru krajského súdu v posudzovanej veci sťažovateľ jednoznačne deklaroval svoj záujem o prevádzaný spoluvlastnícky podiel, avšak podaním žaloby o neplatnosť právneho úkonu zvolil nesprávny procesný prostriedok ochrany svojich práv, keďže takáto žaloba nespĺňa prevenčnú funkciu určovacích žalôb, t. j. nepredchádza ďalším súdnym sporom ani nerieši požadovanú otázku vlastníckeho práva sťažovateľa.

6. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že rozhodnutie spočívalo v nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) až c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, keďže sťažovateľ dovolacie dôvody nevymedzil spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP, t. j. neuviedol právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, ani v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. V tejto súvislosti najvyšší súd konštatoval, že sťažovateľ vytýkal krajskému súdu arbitrárnosť a celkovú nepresvedčivosť odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku, ako aj odchýlenie sa od obvyklých výkladových pravidiel súdnej judikatúry pri posudzovaní následkov porušenia predkupného práva podľa § 140 a § 603 Občianskeho zákonníka. Samotná polemika dovolateľa s právnymi názormi krajského súdu, prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia krajského súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nenapĺňajú predpoklady prípustnosti dovolania definované v § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

8. S uvedenými závermi krajského súdu a najvyššieho súdu sťažovateľ nesúhlasí a tvrdí, že napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sú arbitrárne a nezákonné, porušujúce jeho základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý súdny proces. Sťažovateľ s poukazom na to, že so žalovaným v 1. rade je v nepriateľskom vzťahu, a preto s ním nechce byť v spoluvlastníckom vzťahu, krajskému súdu vytýka, že výkladom § 140 Občianskeho zákonníka znemožnil sťažovateľovi obranu jeho zákonného predkupného práva a z právne logickej žaloby o neplatnosť právneho úkonu ho zbavil jedinej možnosti ako sa postaviť proti účelovému prevodu spoločných pozemkov v rámci darovania. Postup s nahradením prejavu vôle pri porušení predkupného práva uzavretím darovacej zmluvy nie je v rozhodovacej praxi súdov riešený. V posudzovanom prípade došlo k odklonu od rozhodovacej praxe (R 57/2006), ktorý však všeobecné súdy vôbec neodôvodnili. Vzhľadom na stav právnej neistoty vyvolaný napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu sťažovateľ dosiaľ nemal možnosť vyporiadať podielové spoluvlastníctvo k spoločným pozemkom.

8.1 Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ústavy a práva podľa čl. 6 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a aby sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie, ako aj náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

14. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a

aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

15. Ešte pred tým, ako sa ústavný súd môže začať zaoberať materiálnou stránkou veci, je vždy povinný preskúmať formálne (procesné) náležitosti ústavnej sťažnosti. Z toho vyplýva, že iba v prípade, ak ústavná sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené formálne náležitosti a predpoklady, môže sa ňou ústavný súd zaoberať aj z hľadiska jej vecnej stránky (napr. I. ÚS 187/2012).

16. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že návrh na rozhodnutie (petit) nie je určitý. Sťažovateľ v ňom totiž nešpecifikoval, ktoré základné právo zaručené čl. 46 ústavy a právo zaručené čl. 6 dohovoru mali byť napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu porušené.

17. Ústavný súd vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti ustálil, že jej predmetom je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 10 Co 90/2016 z 29. septembra 2016 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 150/2018 zo 16. júla 2019.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

20. Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona o ústavnom súde vzhľadom na dátum doručenia písomného vyhotovenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 150/2018 zo 16. júla 2019 právnemu zástupcovi sťažovateľa (26. augusta 2019) zachovaná.

21. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu (bod 2) zmenil tak, že žalobu sťažovateľa o určenie, že darovacia zmluva je neplatná, zamietol pre neexistenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (bod 5). Sťažovateľ považuje napadnutý rozsudok krajského súdu za arbitrárny a nezákonný kvôli neodôvodnenému odklonu od rozhodovacej praxe súdov vo vzťahu k porušeniu zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka (bod 8).

22. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

23. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36].

24. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil, jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax a dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

25. Aj judikatúra ESLP vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdení stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého

prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodráža v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

26. Uvedené východiská bol povinný dodržať pri rozhodovaní o odvolaní žalovaných aj krajský súd, preto bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či ústavná sťažnosť je alebo nie je opodstatnená.

27. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o nezákonnosti napadnutého rozsudku krajského súdu ústavný súd opakuje, že jeho prvoradou úlohou pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo (*iura novit curia*). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). Úlohou ústavného súdu nie je perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj v prípade výhrad k nimi urobeným čiastkovým procesným úkonom. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonnosť) konania pred všeobecnými súdmi, a preto je povinnosťou ústavného súdu rozlišovať medzi prípadmi, keď procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyústi do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, keď určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene (inkontextuálne) hodnotiť, a to výlučne z formálneho pohľadu, ako postup *contra legem* – protiústavnosť konania nezaloží (I. ÚS 76/2015).

28. Problematikou zákonného predkupného práva sa už ústavný súd zaoberal v uznesení sp. zn. II. ÚS 186/2012 z 21. júna 2012, v ktorom konštatoval, že oba prezentované výklady, t. j. výklad, podľa ktorého predkupné právo podielového spoluvlastníka sa uplatňuje aj pri prevode spoluvlastníckeho podielu na základe darovacej zmluvy (R 57/2006), ako aj výklad, že predkupné právo náleží spoluvlastníkovi iba

v prípade predaja podielu (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 2408/2007 z 20. októbra 2008), sa javia ako legitímne a ústavne konformné. Slovenská judikatúra môže vyvolať výkladové problémy v súvislosti s realizáciou zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka v prípade, keď spoluvlastník chce svoj spoluvlastnícky podiel previesť bezodplatne. Avšak výklad problematiky, ktorý si v danej veci osvojil odvolací súd (t. j. že predkupné právo náleží spoluvlastníkovi iba v prípade predaja podielu), si vzhľadom na svoju ústavnú konformnosť zásah ústavného súdu nevyžaduje.

29. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07).

30. Z ústavnej kompetencie súdov interpretovať a aplikovať zákony vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru týkajúcu sa relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach (m. m. III. ÚS 551/2012).

31. Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

32. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd po oboznámení sa s odôvodnením napadnutého rozsudku krajského súdu dospel k názoru, že obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie, pričom nezistil, že by tieto závery krajského súdu boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (Občianskeho zákonníka, Civilného sporového poriadku), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

33. Tvrdenia sťažovateľa (právnickej osoby) o existencii nepriateľského vzťahu so žalovaným v 2. rade a o nemožnosti vyporiadať podielové spoluvlastníctvo k spoločným pozemkom nie sú spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

34. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

35. Z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa závery napadnutého rozsudku krajského súdu spochybňovali.

36. Na základe uvedených skutočností ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

37. Nad rámec veci k námietkam sťažovateľa, že napadnutý rozsudok krajského súdu je arbitrárny a nezákonný a že porušuje jeho základné právo na súdnu ochranu a právo spravodlivý súdny proces, ústavný súd poznamenáva, že o arbitrárne rozhodnutie ide vtedy, ak je svojvoľné. Arbitrárnosť môže mať v súdnych rozhodnutiach rôznu podobu. Môže ísť o extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním, alebo môže ísť o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný exces. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, I. ÚS 200/2012). Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces.

37.1 Porušenie práva na spravodlivý proces je zákonným dôvodom na podanie dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Ak sťažovateľ nepodal dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému rozsudku

krajského súdu, nevyčerpal právny prostriedok, ktorý mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, a ústavný súd v takomto prípade v zásade odmietne jeho ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

37.2 Ak by však sťažovateľ podával dovolanie proti rozsudku krajského súdu v čase, keď bolo účinné rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 V CDo 2/2017 z 19. apríla 2017 o neprípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP (bod 46.1 uznesenia veľkého senátu), ktoré bolo záväzné pre všetky senáty najvyššieho súdu až do nadobudnutia právoplatnosti uznesenia veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 V CDo 1/2018 z 21. marca 2018, ktorým bol názor vyslovený uznesením sp. zn. 1 V CDo 2/2017 z 19. apríla 2017 prekonaný, nemožno pričítať na ťarchu sťažovateľa, že dovolanie nepodal aj z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

37.3 Z týchto dôvodov ústavný súd, vychádzajúc z materiálnej ochrany ústavnosti, podrobil ústavnú sťažnosť sťažovateľa kvázimeritórnemu prieskumu a neodmietol ju ako neprípustnú.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

38. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, pretože sťažovateľ dovolacie dôvody [podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP] nevymedzil spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP, keď neuviedol právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, ani v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (bod 7).

39. Ako bolo uvedené, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného

sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (I. ÚS 18/2020).

40. Zmyslom dovolania je okrem eliminovania zmätočných rozhodnutí (§ 420 v spojení s § 431 CSP) vytvárať jednotnú rozhodovaciu prax zásadných právnych otázok (§ 421 v spojení s § 432 CSP). Dovolatelia, ako aj širšia právnická obec očakáva odpovede na tieto otázky. Od najvyššieho súdu sa preto pri posudzovaní prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 CSP oprávnene očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku zásadného významu. Len tak je možné naplniť cieľ dovolania, ktorým je riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry, čo sú podstatné prvky napĺňania princípu právnej istoty. Naplnením tejto funkcie plní dovolanie aj celospoločenskú úlohu (pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1346.).

41. Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za arbitrárne a nezákonné (bod 8), avšak v ústavnej sťažnosti netvrdí, že v dovolaní právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie krajského súdu, vymedzil dostatočne jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

42. Pokiaľ sťažovateľ v dovolaní zanedbal svoju povinnosť uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, ako aj to, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, potom sa sám vystavil následku s tým spojenému, ktorý spočíva v nemožnosti uskutočniť meritórny dovolací prieskum, keďže hranice tohto prieskumu neboli vymedzené v súlade so zákonom.

43. Ústavný súd považuje záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa podľa § 447 písm. f) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP za ústavne udržateľný. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnené,

pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu, nemajúce oporu v zákone.

44. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu spochybňovali, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

45. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu